

Messier Klub

A tágabban vett nyár (május-szeptember) folyamán 47 rajzos megfigyelést kaptunk. Átmeneti szűkös időszak után tehát ismét föllendülni látszik a Messier-észlelések száma, amiben a Klub újjászerveződésének, az Album már folyamatban lévő lapzártájának és más kedvező folyamatoknak egyaránt szerepük lehet.

A nyári datálású anyagban több archív beküldés is szerepel, néhány észlelőnk csak a nyáron vagy az ősszel küldte be tavaszi megfigyeléseit. Ezeket a rajzokat kívül biztos tudomásunk van még beküldetlen anyagról; kérjük észlelőinket, egy adott objektumról készült megfigyeléseiket legkésőbb az esti láthatóság végén juttassák el hozzánk!

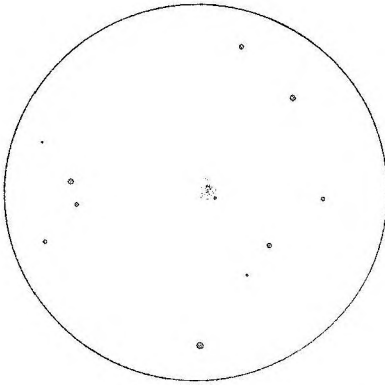
A rovatvezető külföldi távolléte alatt több levelet kapott, amelyben észlelőlapokat kértek a megfigyelők, s mely kérést természetesen nem tudtuk azonnal teljesíteni. Azóta már postáztuk az észlelőlapokat; kérjük azonban megfigyelőinket, ha legközelebb ilyen szervezésbeli nehézség adódna, átmenetileg használják a mély-ég megfigyelések adatlapjait Messier-objektumok észleléséhez, beküldéséhez is. Az archívum anyaga, a 2002. datálású észlelések kivételével, teljes egészében Budapestre került, az Album szerkesztése miatt. A 2002-es észlelések mindegyikét digitalizáltuk, így azok is elérhetőek Budapesten; ugyanígy teszünk majd az ezután érkező összes anyaggal.

A most feldolgozandó anyagban a legtöbb megfigyeléssel az ismét igen aktív Kárpáti Ádám szerepel, őt követi Hadházi Csaba; ők ketten különösen a kevésbé észlelt objektumok megfigyelésében jeleskednek. Józsa Sándor – korábban rovatvezetőnk, most többek közt az Album grafikai szerkesztője – hosszú idő után ismét jelentkezett, új távcsövével készült művészi rajzait küldte be. Az alapító rovatvezető, Nagy Zoltán Antal pedig a Budapest környéki megfigyelőket szervezi – CCD és vizuális munkára. Tavasszal talán az M5 gömbhalmaz két W Virginis változóját is fotometrálják CCD-kamerával.

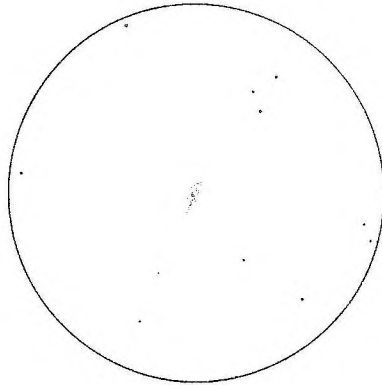
Most pedig lássunk egy rövid válogatást a nyári észlelésekből! Miután Kárpáti Ádám és Hadházi Csaba a ritkán észlelt Vir-Com galaxisokról sok szimultánt készített, alább a teljes leírásokat és néhány rajzukat közöljük.

M49. 10x50 B: A láthatóság határán van, EL-sal csillag is meg köd is. **10x60 B:** Könnyen látszik, nem csillagszerű, egy defókuszált halvány csillaghoz hasonlít. **15 T, 100x:** Kissé szabálytalan alak, centruma fényes, de nem csillagszerű. Az egész GX-nak a felét teszi ki a fényes központi rész. A GX északkeleti peremén egy csillag (Erdei József, 2002).

Észlelő	Észl.	Műszer
Erdei József (Bogyiszló)	2	15 T
Hadházi Csaba (Hajdúhadház)	13	16 T
Horváth László István (Tamási)	3	11,4 T
Józsa Sándor (Debrecen)	4	20 T
Kárpáti Ádám (Törökbálint)	21	10 T
Nagy Zoltán Antal (Budapest)	3	15 C, 20 T
Szauer Ágoston (Szombathely)	5f	2,8/135

M49. 15 T, 100x, LM= 28' (Erdei J.)

M98. 10 T, 50x, LM= 60' (Kárpáti Á.)

M61. 10 T, 50x: Nagy és halvány GX. Nagyjából É–D megnyúltsággal, közepe felé erősen sűrűsödik (Kárpáti Ádám, 2002). 16 T, 83x: Fényes GX csillagszerű maggal és kiterjedt udvarral. Kissé ovális (Hadházi Csaba, 2002).

M63. 10 T, 50x: Meglehetősen halvány, lágy fényű GX. Fényes, nagy magja van, a halo halvány. K–Ny felé erősen megnyúlt, egyéb részlet nincs. ÉNy-i peremén egy kb. 10,5 magnitúdós csillag (Kárpáti Ádám, 2002).

M64. 10 T, 50x: Az egyik legszebb GX. Nagyon nagy és fényes, PA 290° irányban erősen megnyúlt. Csillagszerű mag, az ÉNy-i része fényesebb, mint a pereme felé másutt. A „fekete szem” nem látható (Kárpáti Ádám, 2002).

M85. 10 T, 50x: Szép GX. Csillagszerű mag, enyhe sűrűsödés, megnyúltság érezhető PA 10°/190° irányban. Viszonylag fényes, felülete ezüstös (Kárpáti Ádám, 2002).

M88. 16 T, 83x: Fényes, közepes méretű GX, mely féloldalról látszik. Feltűnő a fényes mag (Hadházi Csaba, 2002).

M98. 10 T, 50x: Nagy és nagyon halvány GX. ÉNy–DK irányban erősen megnyúlt, halvány csillagszerű magja néha bevillan (Kárpáti Ádám, 2002). 16 T, 83x: Halvány, majdnem éléről látszó GX. A magvidék hosszanti irányú és fényes a halóhoz képest (Hadházi Csaba, 2002).

M99. 10 T, 50x: Halvány kerek GX. Központja felé enyhe sűrűsödés. Egyéb részletet nem mutat (Kárpáti Ádám, 2002).

M100. 16 T, 83x: Fényes, kerek, lapjáról látszó GX. Csillagszerű mag, ezt övező fényes korong kb. a sugár feléig, majd ugyanakkora halvány udvar (Hadházi Csaba, 2002).

M104. 10T, 50x: Kicsi és nem igazán fényes GX. A perifériák csak EL-sal biztosak, a mag csillagszerű, EL-sal kiterjedtebb. KNY-i irányban megnyúlt, fényes sávként húzódik. A sötét porsáv nem látható (Kárpáti Ádám, 2002). 16 T, 83x: Nagyon fényes GX, főleg a központi dudor ragyog. Nagyszerű éléről látszó GX, kifejezett porsávval (Hadházi Csaba, 2002).

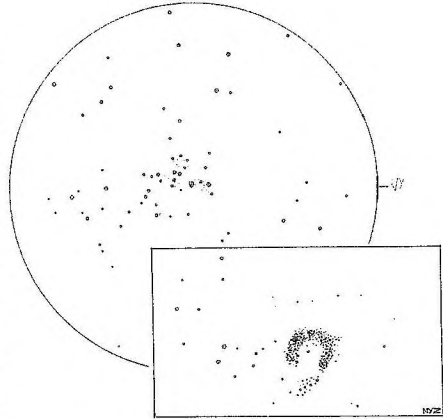
És ráadásként egy „igazán” nyáridéző szimultán, nyílthalmazokról. Érdemes a rajzokat összevetni!

M11 NY Sct

10 T, 50x: Az égbolt egyik legszebb halmaza! Binokulárral is látható, mint ködös folt. Mintegy kéttucatnyi csillag látszik, halvány ködösségbe borítva, mutatja, hogy a láthatónál jóval több csillag alkotja a halmazt. A halmaz látványát két fényesebb csillag uralja (*Kárpáti Ádám, 2002*).

11,4 T, 28x: Nagyon feltűnő, DK-i részén fényes csillaggal és a halmaz mellett egy kettőssel. EL-sal rendkívül sűrű halmaz, csillagai 90 fokos kör-cikkben villognak a halmaz felületén. **45x, 90x:** A nagyítás növelésével még sűrűbb a halmaz. Mérete kb. 7 ívperc, összfényessége 5,2 magnitúdó lehet. Észlelés közben két teleszkopikus meteort a látómezőben, két, öklömnyi sünmalacot pedig a fűben vettem észre (*Horváth László István, 2002*).

20 T, 111x: Teljesen bontott, fényes, nagyon sűrű csillaghalmaz, mely patkó alakban látható. A patkó keleti íve fényesebb, benne egy fényes csillag. A csúcsában fényes csillagsomó, a nyugati szár kissé halványabb. A keleti szár folytatásában egy halvány csillagsomót, melytől majdnem gyűrűvé zárul az M11 alakja. Az ív belsejében is van pár fényesebb csillag (*Nagy Zoltán Antal, 2002*, leírás a szerkezeti rajz alapján).

M11. 10 T (Kárpáti Á.) és 20 T (Nagy Z.)

SZABÓ M. GYULA

Minden kedves Olvasónknak
kellemes karácsonyi ünnepeket
és boldog új évet kívánunk!

MCSE

Az 1690-ben készült holland fametszeien az akkortíjt divatos „óriástávcső” (melynek objektívje igen hosszú gyújtótávolságú egytagú lencse) társaságában ábrázolta a művész a holdfelszín alakzatait. Égi kísérlők távcsöves megfigyelése társadalmi eseményként tárul elénk. A hosszú refraktor tövében kisebb csoportosulás: csillagászok, távcsőkezelő segédek és más fontos emberek. Még náluk is fontosabb valaki érkezik a kastély udvarára, hintója épp most kanyarodik a távcső mellé. Az eseményt elegáns öltözetű urak és hölgyek figyelik. Pár pillanatot, és a magas rangú vendég kegyeskedik az okulárba tekinteni...